

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΜΟΛΙΣΤΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ - Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΓΑΝΑΔΙΟΥ
ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ - ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

•Τηδ
ΕΤΑΓΓΕΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ
Βοηθοῦ τῆς Ἐδρας τῆς Πολεοδομίας

ΑΝΑΤΤΠΟΝ ΕΚ ΤΟΥ ΣΤ' ΤΟΜΟΥ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1974

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η ΜΟΛΙΣΤΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ - Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΓΑΝΑΔΙΟΥ
ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ - ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Τετραγωνικός πίνακας
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ
Βοηθοῦ τῆς "Εδρας τῆς Πολεοδομίας"

ΑΝΑΤΤΠΟΝ ΕΚ ΤΟΥ ΣΤ' ΤΟΜΟΥ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1974

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΗΣ	
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	19997
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	10-9-81.
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜΟΣ	£28 ΔΗΜ

κωδ. εγγ. F069

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	115

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΑΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	117
II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ	126
III. ΟΙ ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	130
IV. ΑΠΟΔΗΜΙΑ - ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ	132
V. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	135
VI. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ - ΦΟΡΟΙ	135

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ - ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΣΠΙΤΙΟΥ

I. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ	139
1. 'Οδικό δίκτυο	139
2. Πολεοδομική διάρθρωση Γαναδιοῦ, Μεσαριᾶς, Μοναστηριοῦ	140
II. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΣΠΙΤΙΟΥ	143
1. Τὸ σπίτι - Τυπολογία του	143
2. Λαϊκὰ σπίτια	145
α. Τὸ σπίτι τῆς Ταρσίτσας Παπαχρήστου στὸ Γαναδιό	145
β. Τὸ σπίτι τοῦ Σκούρα στὸ Γαναδιό	145

	Σελίδα
γ. Τὸ σπίτι τοῦ Τιμόθεου στὸ Μοναστήρι	145
δ. Τὸ σπίτι τοῦ Παπαδάμου στὸ Μοναστήρι	145
ε. Τὸ σπίτι τοῦ Δημήτρη Ἀργιάννη στὴ Μεσαριὰ	147
ζ. Τὸ σπίτι τοῦ Χαλούδη στὴ Μεσαριὰ	147
 3. Ἀρχοντόσπιτα	148
α. Τὸ σπίτι τοῦ Χρήστου Πορφύρη στὸ Γαναδιὸ	148
β. Τὸ σπίτι τοῦ Βασίλη Νικᾶ ἢ Κολοβοῦ στὴ Μεσαριὰ	150
γ. Τὸ σπίτι τοῦ Ζήκου στὸ Γαναδιὸ	150
δ. Τὸ σπίτι τοῦ Ἀναστασίου Νάτσιου στὸ Γαναδιὸ	151
ε. Τὸ σπίτι τοῦ Γιούσου στὸ Μοναστήρι	151
ζ. Τὸ σπίτι τοῦ Παπαχρηστίδη στὸ Μοναστήρι	153
η. Τὸ σπίτι τοῦ Στέφ. Στεφανίδη στὴ Μεσαριὰ	153
θ. Τὸ σπίτι τοῦ Λαμπρίδη στὴ Μεσαριὰ	153
 4. Κατασκευὲς	159
α. Τὰ ἀνοίγματα	159
β. Τὰ τζάκια καὶ οἱ καμινάδες	166
γ. Τὰ ταβάνια	169
δ. Μεσάντρες - Φαρσώματα	171
ε. Κλιμακοστάσια, πατώματα, ἐσωτερικοὶ τοῖχοι	171
ζ. Λοιπὰ ἔπιπλα	173
 5. Μορφολογικὲς παρατηρήσεις	175

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΓΑΝΑΔΙΟΥ

I. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	181
 1. Εἰσαγωγὴ - Αἴτια γενέσεως	181
2. Γενικὴ περιγραφὴ τῆς πλατείας	182
3. Περιγραφὴ τῆς ἐκκλησίας	184
4. Ἐνδείξεις γιὰ τὴ χρήση τῆς πλατείας κατὰ τὸ παρελθὸν	184
5. Δημόσιες καὶ ιδιωτικὲς ἔξυπηρετήσεις τῆς πλατείας	185

Σελίδα

α. Άρχικη χρήση τῆς πλατείας γιὰ τὴν ὁποίᾳ ἔχουμε σαφεῖς πληροφορίες	186
β. Μεταγενέστερη χρήση κατὰ τὴν ὁποίᾳ ἀκμάζει ἡ πλατεία	187
γ. Σύγχρονη χρήση τῆς πλατείας	187
 II. Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ	192
1. Τὸ μέγεθος καὶ ἡ ἀναλογία τοῦ πολεοδομικοῦ «χώρου»	192
2. Ἀνάλυση τῶν δύο χώρων τῆς πλατείας	193
‘Ο πρῶτος χῶρος τῆς πλατείας	193
α. Τὸ ἀρχιτεκτονικό του πλαισίο	193
β. Τὸ δάπεδο	193
γ. ‘Ο οὐρανὸς	194
δ. Κύρια χαρακτηριστικὰ	194
ε. Χρήση	195
‘Ο δεύτερος χῶρος τῆς πλατείας.	195
α. Τὸ ἀρχιτεκτονικό του πλαισίο	195
β. Τὸ δάπεδο	195
γ. ‘Ο οὐρανὸς	195
δ. Κύρια χαρακτηριστικὰ	195
ε. Χρήση	195
 III. ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ	197
 IV. ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	197
 V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	197
 SUMMARY	199
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	213
Τοπωνύμια περιοχῆς Μόλιστας	215
Κατάλογος νέων καὶ παλαιῶν ὀνομάτων καθὼς καὶ πληθυσμοῦ τῶν χωριῶν τῆς ἐπαρχίας Κόνιτσας	222
Πίνακας μέσων θερμοκρασιῶν σὲ C°	223
Πίνακας βροχοπτώσεων σὲ χιλιοστὰ	223
Ἐπώνυμα οἰκογενειῶν κατὰ οἰκισμὸν	224
Κατάλογος εἰκόνων κειμένου	225

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Μιὰ ἀντιπροσωπευτικὴ πλατεία σ' ἓνα ἀπὸ τὰ χωριὰ τῆς Κόνιτσας, τὸ Γαναδιό, στάθηκε ἡ ἀφορμὴ μιᾶς εὐρύτερης μορφολογικῆς καὶ πολεοδομικῆς διερευνήσεως τῆς Μόλιστας, ποὺ σήμερα ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς ξεχωριστοὺς οἰκισμούς, τὸ Γαναδιό, τὴ Μεσαριὰ καὶ τὸ Μοναστήρι. Στὴν ἀπομακρυσμένη αὐτὴ περιοχὴ τῆς Ἡπείρου, ὅπου ὁ λαϊκὸς τεχνίτης μᾶς ἔχει παρουσιάσει καὶ ἄλλα δείγματα δημιουργικῆς εὐαισθησίας, στὴν προσπάθειά του νὰ καλύψῃ βασικὲς ἀνάγκες τοῦ οἰκισμοῦ του, ἔδωσε, ὅσο τουλάχιστο μποροῦμε νὰ ἔκτιμήσουμε τὰ πράγματα σὲ πρῶτο πλάνο, μιὰ σωστὴ πολεοδομικὴ λύση.

Ἡ μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ στὴν πρώτη αὐτὴ παρουσίαση χωρίζεται σὲ τρία μέρη. Στὸ πρῶτο ἔξετάζεται ἡ δομὴ καὶ τὸ περιβάλλον τῆς μικρῆς κοινωνίας, ὅπου δημιουργήθηκε ἡ πλατεία. Στὸ δεύτερο διερευνᾶται ἡ πολεοδομικὴ διάρθρωση τοῦ οἰκισμοῦ καὶ ἡ μορφολογία τοῦ σπιτιοῦ. Τέλος στὸ τρίτο, τὸ βασικότερο, ἀναλύεται ἡ πολεοδομικὴ λειτουργία τῆς πλατείας.

Ἐλπίζω ὅτι σὲ μεταγενέστερη ἐπεξεργασίᾳ τοῦ θέματος θὰ μπορέσω νὰ συμπληρώσω τὰ κενὰ ποὺ εἶναι ἵσως φυσικὸ νὰ παρουσιάζῃ μιὰ τέτοια ἐργασία, ἀφοῦ ἡ ἀντίστοιχη βιβλιογραφία στὸν τόπο μας εἶναι ὑποτυπώδης ἀκόμη.

Σ' ὅλη μου αὐτὴν τὴν προσπάθεια βρῆκα ἀμέριστο ἐνδιαφέρον καὶ καθοδήγηση ἀπὸ τὸν καθηγητὴ καὶ δάσκαλό μου κ. Ν. Κ. Μουτσόπουλο, ποὺ τὸν εὐχαριστῶ ὀλόψυχα καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτή.

Ἐπίσης θεωρῶ ὑποχρέωσή μου νὰ εὐχαριστήσω τὸν καθηγητὴ γυμνασίου κ. Στεφανίδη ποὺ μὲ βοήθησε δίνοντάς μου ἀπαραίτητες πληροφορίες γιὰ τὸν τόπο του.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΙΣΤΑΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Διάφορες ύποθέσεις διατυπώνονται για τὸν τρόπο ἵδρυσεως τῶν μεσαιωνικῶν καὶ νεώτερων ὁρεινῶν οἰκισμῶν¹ ποὺ διατηροῦνται στὴ Βαλκανική, καὶ πολὺ λίγα στοιχεῖα ἔχουμε γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτό. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 14ου αἰώνα στὸν εὐρύτερο μακεδονικὸ χῶρο ἐπιτελεῖται μιὰ δημογραφικὴ ἀνακατάταξη. "Οπως γράφει ὁ Ν. Μουτσόπουλος², «Παληὲς πόλεις καὶ κεφαλοχώρια ἐγκαταλείπονται, ἄλλα γιατὶ βρέθηκαν κοντὰ στὶς ὁδικὲς ἀρτηρίες καὶ ὑπέφεραν ἀπὸ ἐπιδρομὲς τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἀλβανῶν, ἐνόπλων.....Οἱ κυνηγημένοι πληθυσμοὶ καταφεύγουν στὰ δασωμένα βουνά, σὲ τοποθεσίες δυσκολοπροσέραστες, μακριὰ ἀπὸ τοὺς δρόμους κοντὰ σὲ πηγὲς καὶ κεφαλόβρυσα».

Τις πρῶτες ιστορικὲς ἐνδείξεις γιὰ τὴν ὕπαρξη τῆς Μόλιστας³, ποὺ εἶναι ἔνα ἀπὸ τὰ σαράντα χωριὰ⁴ τῆς περιοχῆς τῆς Κόνιτσας, ποὺ κατὰ τὸν Μελέτιο τὸν Γεωγράφο⁵ εἶναι «χώρα ἀρκετοῦ μεγέθους, ἡτις χωρίζεται ἐκ τοῦ Ζαγορίου διὰ τοῦ ποταμοῦ⁶, κατοικημένη ἀπὸ Γραικούς καὶ Τούρκους», μᾶς τὶς δίνει ὁ Ἰωάννης Λαμπρίδης⁷, ὁ ὅποῖος γράφει τὰ ἔξῆς: «Σκαμνέλιον, ἀναφερόμενον καὶ ἐν τινι βασιλικῷ τῆς Τουρκίας κώδικι, κεῖται 4 ὥρ. Δ. τοῦ Ντοπρινόβου, ἔχει δὲ οἰκ. 184, κατ. 1000. Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην τὸ πάλαι

1. N. Μουτσόπουλος, Μακεδονικὴ ἀρχιτεκτονική. Θεσσαλονίκη, 1971, σ. 59. X. Συμεωνίδης, Οἱ Τσάκωνες καὶ ἡ Τσακωνιά. Θεσσαλονίκη, 1972, σ. 73.

2. N. Μουτσόπουλος, δ.π., σ. 6. Ἐπίσης τοῦ ἴδιου, Ἡ λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Βεροίας. Αθῆνα, 1967, σ. 36.

3. Η. Ἀραβαντινός, Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου. Αθῆνα, 1856, τ. B', σ. 340, ὅπου ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἀλβανικὸ ὄνομα. M. Vasmer, Die Slaven in Griechenland. Berlin, 1941, δὲν ἀναφέρει τὸ τοπωνύμιο «Μόλιστα». K. Νικολαΐδης, Λεξικὸν Κουτσοβλαχικῆς. Αθῆνα, 1903, σ. 325, ὅπου ἀναφέρει (molitsă-tsi) = σῆς, θρίψ. κοιν. Βώτρικα καὶ μόλιστα.

4. Παραθέτουμε (σ. 222) κατάλογο ὀνομάτων χωριῶν ἐπαρχίας Κόνιτσας (σημερινὰ - παλαιὰ ὄνόματα).

5. M. Γεωγράφος, Γεωγραφία (Παλαιὰ καὶ νέα). Βενετία, 1807, τ. B', σ. 283.

6. Ἐνδεχομένως ἐννοεῖ τὸν ποταμὸν Ἀῶ.

7. I. Λαμπρίδης, Ζαγοριακά. Αθῆνα, 1870, σ. 87.

περιελαμβάνοντο 7 μεγάλαι ἐνορίαι μὲ 800 οἰκίας, Κατοῦνες, "Αγ. Γεώργιος, Προφήτης Ἡλίας, Τσέπετσι (κατακεκομένος), Κοτσινάδες (στέλεχος λαχάνου), Νούκα καὶ κυρίως Σκαμνέλι, ἐν ὦ συνεχωνεύθησαν καὶ πάντων τῶν τμημάτων οἱ μείναντες μετὰ τὴν ἐκ καταδρομῶν διαφόρων διάλυσίν των. Ἐκ τῶν κατατρεχθέντων μέρος κατέψυγε εἰς Βοσκόπολιν, ὅπου ἐσχηματίσθη συνοικία ὑπάρχουσα καὶ ὀνομαζομένη μέχρι σήμερον Σκαμνελιά, ἐξ ἣς καὶ ὁ Βαρών Σίνας, κατά τινας, κατάγεται· ἄλλοι δὲ κατέψυγον εἰς Σοπίκι, καὶ ἄλλοι εἰς Μόλισταν». Ἐὰν συνδυάσουμε τὰ παραπάνω μὲ τὴν πληροφορία ποὺ μᾶς δίνει ἐπίσης ὁ Ἰ. Λαμπρίδης¹ «....κατὰ τὸ ἔτος 1688 ὁ Ἀλῆ Τσογμένης, ἀντάρτης τῆς Ἡπείρου καὶ συγγενὴς τοῦ Ἀλῆ-Τεπελινιώτου, ἐπέπεσε μετὰ 166 Ἀλβανῶν ὡς κεραυνὸς εἰς τὸ Σκαμνέλιον, λεηλατῶν καὶ ἀρπάζων πᾶν ὅ,τι εὔρισκεν ...», τότε πρόκειται ἵσως γιὰ τὴν ἐπιδρομὴ ποὺ ἀναφέρθηκε ἡδη καὶ ἔτσι ἔχουμε μιὰ ἴστορικὴ ἔνδειξη γιὰ τὴν παλαιότερη κατοίκηση τῆς Μόλιστας. Ὁ ἴδιος μάλιστα σὲ παραπομπὴ ἀναφέρει ὅτι «τὴν εἰσβολὴν ταύτην ὁ Π.Α. Π. τίθησι κατὰ τὸ ἔτος 1752, ἡμεῖς δὲ εὔρομεν ταύτην σημειουμένην ἐν ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις τῆς Μονῆς συμβάσαν κατὰ τὸ ἔτος 1688». Πάντως ἡ προέλευση καὶ ἡ σύσταση τῆς πρώτης κοινότητας τῆς Μόλιστας πρὸς τὸ παρὸν εἶναι δύσκολο νὰ καθοριστῇ.

Αρχικά, σύμφωνα μὲ μιὰ τοπικὴ παράδοση, οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ἦταν ἐγκατεστημένοι στὴν ἀγροτικὴ περιοχὴ τοῦ Λειβαδιοῦ² σὲ ἀραιοκατοικημένες μικρὲς γειτονιὲς 6-10 οἰκογενειῶν μὲ ἀγροὺς γύρω, στοὺς πρόποδες τῆς Γύφτισσας³, καὶ ζοῦσαν σὲ μιὰ κλειστὴ ἀγροτικὴ κοινότητα⁴. Σ' αὐτὴ τὴ θέση ποὺ ὀνομάζεται «Σουπόστιανη» ὑπάρχουν σήμερα ἔνδειξεις ποὺ μαρτυροῦν παλαιὸ οἰκισμό, δηλαδὴ ὑπολείμματα τοίχων σπιτιῶν, καὶ μιὰ «μπίμσα»⁵, ὅπως μᾶς ἀφηγήθηκαν οἱ χωρικοὶ ποὺ τὰ εἶδαν. Ἡ παράδοση συνεχίζει ὅτι μιὰ ἐπιδημία εὐλογιᾶς ἀποδεκάτισε τὸ ἀρχικὸ χωριό, τὴ Μόλι-

1. Ἰ. Λαμπρίδης, ὥ.π., σ. 237.

2. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀγροτικὴ περιοχὴ μερικὰ χλμ. βορειοανατολικὰ τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ.

3. «Γύφτισσα» ὀνομάζεται κατὰ τοπικὴ παράδοση μιὰ κορυφὴ ἀνατολικὰ τοῦ χωριοῦ, ὅπου ἔβγαινε μιὰ γυμνόποδη γύφτισσα μὲ μαῦρα μαλλιὰ καὶ χαλκάδες καὶ κτυποῦσε τὸ ντέφι της, ὅταν ἐρχόταν ὁ Τοῦρκος κοτζάμπασης νὰ μαζέψῃ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς τοὺς φόρους. Ὁ πένθιμος ἥχος τοῦ ντεφιοῦ ἀντιλαλοῦσε στὰ δασωμένα βουνὰ σὰ βαριὰ μοίρα ὑποταγῆς τοῦ κατατρεγμένου ραγιᾶ.

4. Μ. Κούσιος, «Ἡ ἴστορία τοῦ χωριοῦ μου.」 Αθήνα, 1971, σ. 46.

5. «Μπίμσα», στὴ Μόλιστα ὀνομάζεται τὸ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ ποὺ ἦταν κλειστὸ γύρω γύρω, δρθιογωνικὸ συνήθως μὲ θιλωτὴ δροφή, καὶ ποὺ χρησίμευε γιὰ τὴ διατήρηση καὶ ἀποθήκευση τῶν κρασιῶν. «Ως εἴσοδος σ' αὐτὴν χρησιμοποιοῦνταν μιὰ χαμηλὴ πόρτα ἀπ' ὅπου ἔμπαιναν καὶ πολλὲς φορὲς κρύβονταν οἱ χωρικοὶ ἐκεῖ, ὅταν τοὺς καταδίωκαν περαστικοὶ ληστὲς ἢ ἀλλόθρησκοι.

στα, καὶ οἱ κάτοικοι ἀναγκάστηκαν νὰ μετοικήσουν νοτιότερα καὶ μάλιστα νὰ χωριστοῦν σὲ τρεῖς οἰκισμούς, στὸ Γαναδιὸ (εἰκ. 1), στὴ Μεσαριὰ¹ (εἰκ. 2) καὶ στὸ Μοναστήρι (Μποτσιφάρι). //

Δὲν διασώζονται συμβόλαια, ἔγγραφα ἢ ἄλλα γραπτὰ στοιχεῖα ποὺ νὰ ἀποδείχνουν τὴν ὑπόθεση αὐτῆ. Μόνον ὁρισμένες ἐνδείξεις ἔχουμε, ὅπως: α) στὰ τρία σημερινὰ χωριὰ ὅλοι ἔχουν μακρινὲς συγγένειες μεταξύ τους, β) μιλοῦν τὴν Ἑλληνικὴ γλώσσα καὶ ἔχουν Ἑλληνικὰ δόνόματα², γ) ἔχουν κοινὰ τοπωνύμια³, δ) ἔχουν κοινοὺς τύπους κατοικιῶν καθὼς καὶ κοινὰ οἰκοδομικὰ στοιχεῖα κατασκευῶν (βλ. παρακάτω τυπολογία) καὶ ε) ἀπὸ προφορικὲς πληροφορίες, τὸ χωριὸ ἀναφερόταν ως κοινότητα Μόλιστας, συνοικία Γαναδιὸ ἢ Γαναδιὸ Μόλιστας πρὶν ἀπὸ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Στὸ Γαναδιὸ ὑπάρχει μιὰ ἐπιγραφὴ χαραγμένη στὴν ἐξωτερικὴ τοιχοποιία τῆς αὐλῆς τοῦ Ἀρχοντικοῦ τοῦ Παπαϊωάννου (εἰκ. 4,5,6), τὸ ὅποῖο δυστυχῶς σήμερα

+ ΕΤΟΣ 1740

ΜΗΝΟΚΤΟ

ΒΡΗΦΟΣ 25

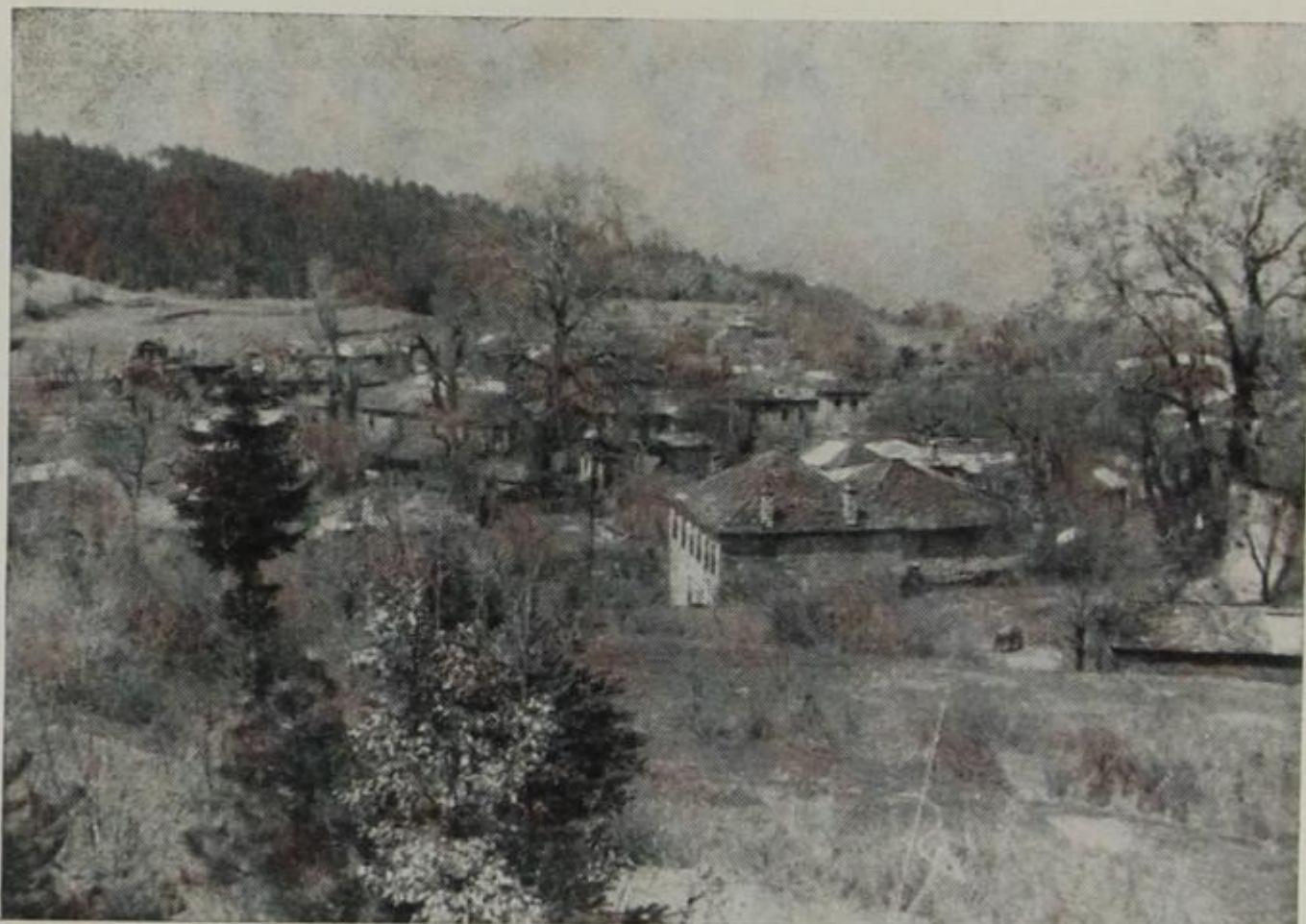
εἶναι μισοπεσμένο· ἡ ἐπιγραφὴ μεταγράφεται: ΕΤΟΣ 1740 ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 25. Ἐπίσης στὴν ἵδια τοιχοποιία ὑπάρχουν καὶ μερικὰ ἄλλα συμβολικὰ χαράγματα, ὅπως φαίνονται στὶς φωτογραφίες ποὺ δημοσιεύουμε. Ἡ ἐπιγραφή, ποὺ εἶναι χαραγμένη, ὅπως φαίνεται, ἀπὸ τὸ χέρι ἐνὸς «κούδαρη», εἶναι μιὰ ἐνδειξη τῆς παλαιότητας τοῦ οἰκισμοῦ. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Μόλιστας ἴσως ἦταν βοσκοί, οἱ ὅποιοι τὸ χειμώνα κατέβαιναν στοὺς κάμπους καὶ τὰ χαμηλώματα, στὸ Μαργαρίτι, στὸ Τσάμικο, στὴν κοιλάδα τῆς Μουζαμιᾶς, ἐνῶ τὸ καλοκαίρι ἀνέβαιναν στὸ Σμόλικα⁴ καὶ στὸ Γράμμο (εἶναι τμῆ-

1. Σήμερα ἡ Μεσαριὰ δονομάζεται Μόλιστα, ἐνῶ οἱ ἄλλοι οἰκισμοὶ ἔχουν τὰ παλαιὰ δόνόματα: Γαναδιὸ καὶ Μοναστήρι (Μποτσιφάρι).

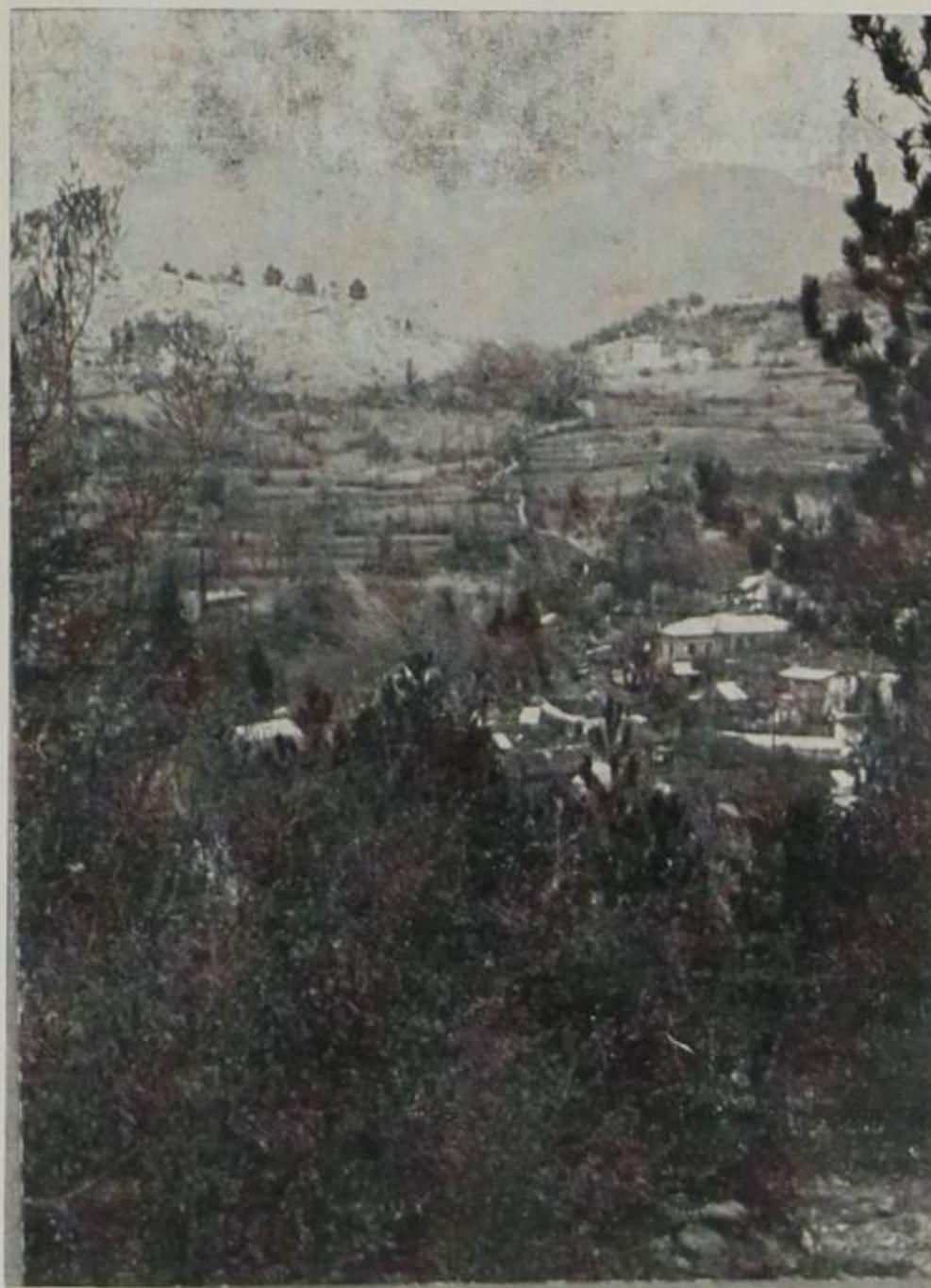
2. Βλ. (σ. 224) κατάλογο ἐπωνύμων τῶν οἰκογενειῶν ἀπὸ τοὺς τρεῖς οἰκισμούς. X. Ρεμπέλης, Κονιτσιώτικα. Ἀθήνα, 1953, σ. 14.

3. Βλ. (σ. 215) ἀναλυτικὸ κατάλογο τοπωνυμιῶν περιοχῆς Μόλιστας.

4. Σμόλικας εἶναι ἡ ψηλότερη κορυφὴ τῆς Πίνδου. Στὴν περιοχὴ Σαμαρίνας καὶ Ἀβδέλλας δονομάζεται Λύγγος.

Εἰκ. 1. Ἀποψη Γαναδιοῦ ἀπὸ Βορρᾶ. — Fig. 1. View of Ganadio from North.

Εἰκ. 2. Ἀποψη Μεσαριᾶς ἀπὸ βορειοδυτικά.
Fig. 2. View of Messaria from North - West.